

LÄRARMATERIAL

KLASS

av Iseult Golden och David Horan

Detta är ett arbetsmaterial till dig som är lärare. Ett dokument för att ge inspiration och uppslag i det vidare arbetet kring föreställningen.

Regissörens ord om *Klass*

Klass är den tredje delen i det demokratiprojekt som vi på Mittiprickteatern har drivit de senaste åren. Ambitionen har varit att diskutera demokratibegreppet på olika sätt, med barn i olika åldrar.

Internationellt sett har vi fortfarande ett stort valdeltagande i Sverige. Samtidigt finns ett stigande misstroende för media och politiker, ökad polarisering mellan samhällsgrupper, växande segregering och upplevd otrygghet.

Kanske talas det mer i termer av dåliga människor när vi egentligen borde tala om dåliga förutsättningar? För det är väl vilka privilegier, eller brist på privilegier och förutsättningar som avgör vem du upplever att du är? Människor kämpar för sin plats i världen, mot dåligt självförtroende, mot känslan av underlägsenhet, mot orättvisan, för frihet, för kärlek, för trygghet, för att bli hörda. Och för möjligheten att kunna förändra sina liv.

Klass är en svart pjäs men så full av liv och lust mitt i allt det tragiska. De tre vuxna är lika delar ljuvliga som förfärliga personer, precis som vi alla är. De två barnen, är barn. Men med en lite för stor ryggsäck av otrygghet.

Klass handlar om att försöka vara människa. Vad det nu är? Hur man nu gör? Att göra sig både beroende och oberoende av andra. Att älska och känna sig älskad. Att kunna lyssna och bli hörd. Och att våga lita på att någon vill dig väl och att våga göra något gott för någon annan.

Magnus Munkesjö
regissör
Mittiprickteatern

Innan föreställningen

Det krävs ingen förkunskap för att se föreställningen. Men tala gärna om teater som konstform. Hur skiljer teater sig från filmer och TV-serier? Samtala gärna kring olika sorters teaterföreställningar (komedier, tragedier, nyskrivna pjäser, klassiker osv), men även andra former av scenkonst som musikal, opera, cirkus, mim eller dans. Finns det andra? Vad förenar dem? Vad skiljer dem åt?

Efter föreställningen

Ett efterarbete kan se ut på många olika sätt, men vi rekommenderar er att i första hand börja med att reda ut vad föreställningen handlade om. Vad hände? Undvik att fastna i att avgöra om något var bra eller dåligt.

Försök att inte sitta som ni brukar i klassrummet, utan sitt eller stå gärna i en ring.

Låt var och en säga ett ord om vad föreställningen handlar om för dem.

Skriv gärna upp orden och använd dessa som diskussionsunderlag.

Följande övning kan göras i helgrupp, som diskussion, men även skrivas ner av var och en:

- Skriv upp namnen på karaktärerna i föreställningen.
- Vilka var de?
- Fanns det något speciellt som de ville? Lyckades de?
- Vad handlade pjäsen om?
- Hur såg det ut på scenen?
- Vad hade de för kläder?
- Vad var det för musik/ljud?
- Varför blev det som det blev?

Vilket är ditt totala intryck av det du sett och den historia de berättade?

Förslag på övning för högstadiet:

HELA HAVET STORMAR

Syftet med Hela havet stormar är att få gruppen att börja tänka till om människors olika villkor. Genom att medvetet skapa orättvisa regler för deltagarna väcks en diskussion kring hur olika samhällsgruppers olikartade livsvillkor.

Material

Ljuduppspelare, musik, stolar eller något annat som kan markera en plats.

Instruktioner

Börja med en omgång hela havet stormar med traditionella regler: Ställ stolar på rad i mitten av ett rum med ryggen mot varandra. Det ska vara en stol mindre än antalet deltagare. Sätt på musik och låt deltagarna gå runt stolarna. Stoppa musiken efter cirka 10–20 sekunder. När musiken stannar ska deltagarna hitta en ledig stol och sätta sig. Den som inte hittar en stol åker ut och ställer sig åt sidan i rummet. Ta bort en stol till och fortsätt på samma sätt tills bara en person är kvar - den personen vinner.

Efter första omgången lägger du till en ny regel: ställ en stol cirka tre meter från stolarna som står med ryggen mot varandra. Dela upp gruppen i tre mindre grupper genom att räkna dem. Säg att grupp nummer ett, förutom platserna i mitten, även måste gå runt stolen längre bort. Ganska snabbt kommer grupp ett att känna sig orättvist behandlad och många av dem kommer att åka ut.

Efter övningen

Låt deltagarna sätta sig ner och fråga dem:

- Vad hände i övningen?
- Hur kändes det att behöva gå runt stolen längre?
- Hur kändes det att åka ut när man hade så olikartade förutsättningar?
- Hur var det att vara med i den gruppen som inte behövde gå runt den extra stolen?
- Om vi skulle översätta leken till verklighet – vilka behöver inte gå runt den extra stolen? I skolan? I organisationen? I samhället?

Försök att belysa normer genom att utgå från att det finns personer som sällan har den här typen av hinder i vardagen. Det kan ibland vara lättare att fråga vilka som måste gå runt hindret (stolen längre bort) i verkligheten. Det är dock viktigt att sätta ord på de personer som gynnas i samhället alltså de som inte behöver gå runt hindret. På så vis får du fram en bild av en viss norm.

Fortsätt sedan att prata om:

Varför säger man inte ifrån när man får de "bra" reglerna? Koppla diskussionen till samhället och privilegier: Tror ni att man säger ifrån när man får högre lön bara för att man är man? Hur reagerar man på att vara den som springer runt stolen långt bort? Blir man arg och kämpar eller ger man upp? Vad händer när man inte orkar kämpa och inte orkar säga ifrån?

Förslag på övning för gymnasiet: PRIVILEGIEPROMENAD

Syftet är att få en djupare förståelse för hur olika faktorer som kön, hudfärg, sexualitet och religionstillhörighet påverkar våra val, möjligheter och vår livskvalitet.

Vårt handlingsutrymme och våra möjligheter att exempelvis kunna utbilda oss till det vi vill, få det jobb som vi drömmer om, ta del av samhällsinformation varierar mycket beroende på faktorer som hudfärg, etnicitet, sexualitet, klasstillhörighet, kön och funktionsförmåga. Personer som passar in på normen får privilegier medan de som inte passar in på normen diskrimineras och begränsas.

Instruktion:

Dela ut roller. Förslag på olika roller finns längre fram i dokumentet. Räcker inte dessa får fler hittas på. Be eleverna fundera en stund över sin roll. Vilket kön har jag? Vilken sexuell läggning? Hur bor jag? Med vem eller vilka? Vad har jag för bakgrund? Vilka språkkunskaper har jag? Vad gör jag på dagarna? Be deltagarna placera sig på en linje bredvid varandra. Du ska sedan läsa upp påståendena som finns på nästa sida. Varje gång ett påstående stämmer in på deras roll ska de flytta sig cirka en halvmeter framåt, annars ska de stanna kvar.

När alla påståenden är upplästa ber du deltagarna att stanna kvar där de är. Låt dem berätta om sina roller och reflektera över varför de hamnat just där. Övningen visualiserar vad som ofta sker i verkligheten. De som hamnat långt bak kommer att se de andra framför sig och tydligt se deras privilegier. De som hamnat långt fram kommer inte att se dem bakom sig och därmed inte se sina egna privilegier.

Att tänka på:

Välj roller och ett antal påståenden i förväg utifrån vad du tror passar gruppen. Rummet räcker ofta inte till för att läsa upp alla påståenden.

Förtydliga efter varje påstående vem som ska flytta sig framåt. Efter påståendet "Jag kan gå hand i hand på stan med den jag är kär i utan att få konstiga blickar eller kränkande kommentarer", kan du exempelvis säga: Alltså, ni som tror att ni INTE får konstiga blickar när ni går hand i hand med den ni älskar, flytta er en halvmeter framåt.

Flytta dig en halvmeter framåt om påståendet stämmer in på din roll:

- Mina högtider är lediga dagar i en svensk kalender.
- Jag behöver inte snåla med pengar i slutet av månaden.
- Varje dag kan jag läsa i tidningen om framgångsrika människor med samma hudfärg som jag själv har.
- Jag får välja helt själv om och med vem jag vill gifta mig med.
- Jag tillhör det juridiska kön som statistiskt sett får högre lön i Sverige.
- Jag kommer in i en byggnad utan problem, även om det är trappor upp till dörren.
- Ingen har sagt något negativt till mig om min sexuella läggning.
- Ingen har frågat mig om jag är tjej eller kille.
- Jag är inte rädd för att stoppas av polisen.
- Jag kan besöka myndigheter utan att ha med en tolk.
- Jag får sällan frågan "Var kommer du ifrån?"
- Min religion associeras inte till terrorism i samhället.
- Mina föräldrar har högskoleutbildning.
- Jag kan köpa hudfärgade plåster som liknar min hudfärg.
- Jag behöver inte vara orolig för att ryktesspridning om mig påverkar min familj.
- Mitt kön gör att jag slipper förväntningar på att sminka mig och raka bort kroppshår.
- Jag har inte behövt be min skola eller arbetsplats om att anpassa miljön efter mina tillgänglighetsbehov.
- Jag kan gå hand i hand på stan med den jag är kär i utan att få konstiga blickar eller kränkande kommentarer.
- Jag kan gå till en simhall utan att behöva tänka på vilket omklädningsrum jag ska använda.
- Jag har ett EU-pass.
- Det är lätt att få tag på samhällsinformation på mitt modersmål.
- Ingen ifrågasätter min rätt att bo i Sverige.
- Jag är inte orolig för min framtid.

Fortsätt diskutera:

- Vad tolkade du in i din roll som inte fanns angivet på rollkortet (exempelvis kön, språkkunskaper, sexualitet)?
- Hur kändes det att flytta sig framåt? Hur kändes det att stanna kvar?
- Hade din rollfigur privilegier som kompenserade att hen saknade andra privilegier?
- Främjades din rollfigur på något sätt av att andra rollfigurer diskriminerades?
- Hur är påståendena relaterade till normer?
- Hur kan din rollfigur ta ansvar för sina privilegier i vardagen och bidra till förändring i samhället?

Förslag på roller:

Du är ordförande i en ungdomsorganisation. Dina föräldrar kom till Sverige från Chile på 80-talet.

Du är en ung kille. Du jobbar som gymnasielärare.

Du är nybliven förälder. Du är 17 år. Du går på gymnasiet.

Du är en kille. Du har flytt med din familj från Irak. Du går i nian. Du drömmer om att bli läkare.

Du är en heterosexuell kille. Du älskar att dansa och drömmer om att arbeta som dansare i framtiden.

Du är kristen. Du är dotter till en amerikansk ambassadör. Du bor i Sverige. Du går i en skola för synskadade.

Du jobbar som politiker. Du har en partner och tre barn. Du har en anställd barnflicka. Du har dyslexi.

Du är en 17-årig tjej. Du har inte avslutat grundskolan. Du jobbar på en hamburgerrestaurang.

Du är dotter till en undersköterska. Du studerar ekonomi på universitetet. Din familj är viktig för dig och påverkar dig mycket.

Du är en kille. Du bor i en förort till en stor stad. Din mamma jobbar som städare, din pappa är arbetslös.

Du är en 30-årig skådespelare. Du kommer från Indien. Du har studerat juridik. Du jobbar som vårdbiträde.

Du är 22 år. Du bor med dina föräldrar. Du är muslim. Du pluggar till redovisningsekonom på universitetet.

Du är en ung kille. Du bor tillsammans med din pojkvän. Du jobbar som polis.

Du lever som gömd flykting. Du bor tillsammans med din familj i ett rum i en lägenhet.

Du är 16 år. Du är vit. Du är en kille. Dina föräldrar driver en advokatbyrå. Du spelar tennis på fritiden.

Du använder rullstol. Dina föräldrar jobbar på kontor. Du är uppväxt i ett litet samhälle i södra Sverige. Du är en kille.

Du är kvinna. Du är 25 år. Du pluggar på Komvux. Du har bott i Sverige i fem år.

Du är 17 år. Du har alltid blivit sedd som en tjej men har känt sedan förskolan att du egentligen är en kille. Dina föräldrar är lärare.

Du är en 15-årig tjej. Du är adopterad från Colombia. Du bor med dina föräldrar i en liten by i Västerbotten.

mittiprickteatern

Husby Gård 8, 164 30 Kista
tel 08 - 15 33 12 | info@mittiprickteatern.se